

Sygn. akt III KK 693/18

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 17 grudnia 2019 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Tomasz Artymiuk (przewodniczący)
SSN Przemysław Kalinowski
SSN Barbara Skoczowska (sprawozdawca)

Protokolant Jolanta Grabowska

przy udziale prokuratora Prokuratury Krajowej Barbary Nowińskiej
w sprawie **W. T. J.**

w przedmiocie odszkodowania z tytułu wykonania niesłusznego środka przymusu w postaci zabezpieczenia majątkowego w sprawie Sądu Okręgowego w W. o sygn.XVIII K (...)

po rozpoznaniu w Izbie Karnej na rozprawie

w dniu 17 grudnia 2019 r.,

kasacji, wniesionej przez pełnomocnika wnioskodawcy

od wyroku Sądu Apelacyjnego w (...)

z dnia 19 czerwca 2018 r., sygn. akt II AKa (...)

zmieniającego wyrok Sądu Okręgowego w L.

z dnia 27 marca 2018 r., sygn. akt IV Ko (...)

**1. uchyla zaskarżony wyrok i przekazuje sprawę Sądowi
Apelacyjnemu w (...) do ponownego rozpoznania;**

**2. zarządza zwrot W. T. J. kwoty 750 zł uiszczonej tytułem
opłaty od kasacji.**

UZASADNIENIE

W dniu 6 października 2015 r. wpłynął do Sądu Okręgowego w W. wniosek pełnomocnika W. J. o zasądzenie od Skarbu Państwa na rzecz wnioskodawcy kwoty 165.157,48 zł wraz z odsetkami ustawowymi w wysokościach należnych za okresy:

1. od kwoty 16 597,80 zł od dnia 21 września 2008 r. do dnia zapłaty;
2. od kwoty 16 708,76 zł od dnia 21 października 2008 r. do dnia zapłaty;
3. od kwoty 16 823,42 zł od dnia 21 listopada 2008 r. do dnia zapłaty;
4. od kwoty 16 934,38 zł od dnia 21 grudnia 2008 r. do dnia zapłaty;
5. od kwoty 17 049,04 zł od dnia 21 stycznia 2009 r. do dnia zapłaty;
6. od kwoty 17 163,69 zł od dnia 21 lutego 2009 r. do dnia zapłaty;
7. od kwoty 17 267,26 zł od dnia 21 marca 2009 r. do dnia zapłaty;
8. od kwoty 17 381,91 zł od dnia 21 kwietnia 2009 r. do dnia zapłaty;
9. od kwoty 17 492,87 zł od dnia 21 maja 2009 r. do dnia zapłaty;
10. od kwoty 11 738,35 zł od dnia 21 czerwca 2009 r. do dnia zapłaty.

Z wniosku wynika, że dochodzone roszczenie oparte jest o przepis art. 552a § 1 k.p.k. i związane jest bezpośrednio z wykonywaniem wobec W. J. środka przymusu w postaci zabezpieczenia majątkowego w kwocie 145.000 zł stosowanego w sprawie Sądu Okręgowego w W. o sygn. akt XVIII K (...).

Postanowieniem Sądu Apelacyjnego w (...) z dnia 21 października 2015 r., sygn. akt II AKo (...), sprawa została przekazana do rozpoznania Sądowi Okręgowemu w L..

Sąd Okręgowy w L., wyrokiem z dnia 16 sierpnia 2016 r., sygn.. akt IV Ko (...), wniosek o odszkodowanie z tytułu zastosowania zabezpieczenia majątkowego wobec W. J. oddalił, kosztami postępowania obciążając Skarb Państwa (k. 100). Sąd Apelacyjny w (...), po rozpoznaniu apelacji pełnomocnika wnioskodawcy, wyrokiem z dnia 1 grudnia 2016 r., sygn. akt II AKa (...), zaskarżony wyrok uchylił i sprawę przekazał do ponownego rozpoznania Sądowi Okręgowemu w L. (k. 156).

Po ponownym rozpoznaniu sprawy, Sąd Okręgowy w L. wyrokiem z dnia 27 marca 2018 r., sygn. akt IV Ko (...), zasądził tytułem odszkodowania wynikłego z wykonywania wobec niego środka przymusu w postaci zabezpieczenia

majątkowego, od Skarbu Państwa na rzecz W. J., kwotę 165.157,48 zł wraz z ustawowymi odsetkami określonymi w sposób szczegółowy w sentencji wyroku, tak co do kwoty od której się należą, jak i od dnia, w którym stały się wymagalne, co było zgodne z wnioskiem. W uzasadnieniu tego orzeczenia Sąd wskazał, że szkoda jakiej doznał wnioskodawca wynika z wykonania wobec niego postanowienia z dnia 23 października 2007 r. o zabezpieczeniu majątkowym i obejmuje kwotę 165.157,48 zł, tj. 145.000 zł z tytułu niezwróconej pożyczki udzielonej przez wnioskodawcę spółce A. sp. z o.o. z siedzibą w K. (dalej spółka A.), powiększonej o zysk jaki osiągnąłby z tego tytułu (9% w skali roku zgodnie z treścią umowy od każdej z kwot ustalonych rat).

Apelację od tego wyroku, na niekorzyść wnioskodawcy, wniósł prokurator Prokuratury Okręgowej w L. zarzucając:

„obrazę przepisów postępowania karnego, która mogła mieć wpływ na treść orzeczenia prowadząc do niezasadnego zasądzenia roszczenia wnioskodawcy:

1. art. 7 k.p.k. i art. 4 k.p.k. w zw. z art. 410 k.p.k. - polegającą na jednostronnej korzystnej dla wnioskodawcy ocenie dowodów, z pominięciem kompleksowej analizy okoliczności wynikających z dowodów w postaci dokumentacji finansowo - księgowej A. Sp. z o.o. w K. oraz opinii biegłego z zakresu księgowości - wskazujących, iż w terminach spłaty poszczególnych rat pożyczki na rzecz W. J. , wskazana firma znajdowała się w stanie niewypłacalności obligującym jej władze statutowe do wystąpienia o ogłoszenie upadłości, co zgodnie z zasadami wiedzy, doświadczenia życiowego i logicznego rozumowania winno doprowadzić do wniosku, iż obowiązujące uregulowania prawne określające zasady zaspokojenia wymagalnych świadczeń wykluczały możliwość spłaty wskazanej pożyczki przed innymi zobowiązaniami, a co za tym idzie zabezpieczenie majątkowe mimo, iż zastosowano je niesłusznie, nie wpłynęło na zmianę sytuacji materialnej W. J.;

2. art. 552a § 1 k.p.k. (w brzmieniu obowiązującym do dnia 14 kwietnia 2016 r.) w zw. z art. 481 § 1 k.c. (a contrario) poprzez zasądzenie ustawowych odsetek od sumy odszkodowania naliczonych błędnie od daty wymagalności poszczególnych rat wynikających z umowy pożyczki zawartej w dniu 12 lipca

2007 r. pomiędzy wnioskodawcą, a A. Sp. z o.o. w K. - zamiast prawidłowo od daty uprawomocnienia się wyroku”.

Podnosząc te zarzuty, prokurator wniósł o zmianę zaskarżonego orzeczenia poprzez oddalenie roszczenia wnioskodawcy.

Sąd Apelacyjny w (...) wyrokiem z dnia 19 czerwca 2018 r., sygn. akt II AKa (...), zmienił zaskarżony wyrok w części dotyczącej zasądzonych ustawowych odsetek w ten sposób, że uchylił rozstrzygnięcia z tym związane i odsetki te zasądził od kwoty 165 157,48 zł od dnia uprawomocnienia się wyroku do dnia zapłaty.

Kasację od wyroku Sądu Apelacyjnego wniósł pełnomocnik wnioskodawcy zarzucając „obrazę przepisów prawa materialnego, tj.:

1. art. 552a § 1 k.p.k. (w brzmieniu obowiązującym do dnia 14 kwietnia 2016 roku), w zw. z art. 415 k.c. i art. 481 § 1 k.c., przez dokonanie błędnej ich wykładni polegającej na przyjęciu, że dopiero orzeczenie sądowe określające kwotę odszkodowania daje poszkodowanemu jako wierzycielowi prawo żądania zapłaty odsetek ustawowych za opóźnienie, ale od dnia uprawomocnienia orzeczenia zasądzającego odszkodowanie – gdyż *takie odsetki miałyby być należne za okres opóźnienia świadczenia wymagalnego, który to okres rozpoczyna się z chwilą prawomocności orzeczenia sądowego, stanowiącego podstawę zapłaty* - podczas gdy prawidłowa wykładnia pojęcia *odszkodowania od Skarbu Państwa za poniesioną szkodę (...) wynikłą z wykonywania środka przymusu* winna uwzględniać konkretny i pieniężny charakter szkody wyrządzonej W. J. (od dnia powstania szkody znana jest data wymagalności takiego świadczenia i jej rozmiar);
2. art. 552a § 1 k.p.k. (w brzmieniu obowiązującym do dnia 14 kwietnia 2016 roku), w zw. z art. 417 § 1 k.c. w zw. z art. 231 § 1 i 3 k.k. wyrażające się w nieuwzględnieniu deliktowego charakteru szkody wywołanej przy stosowaniu w sposób niezgodny z prawem środka przymusu w postaci wydania i stosowania zabezpieczenia majątkowego wypełniającego znamiona przestępstwa z art. 231 § 1 i 3 k.k.,
3. art. 552a § 1 k.p.k. (w brzmieniu obowiązującym do dnia 14 kwietnia 2016 roku) w zw. z art. 27 oraz art. 1 pkt 192 ustawy z dnia 27 września 2013 roku

(o zmianie ustawy - Kodeks postępowania karnego oraz innych ustaw), przez niewłaściwe zastosowanie polegające na uznaniu, że brak jest podstaw do zobowiązania Skarbu Państwa do wypłacenia odsetek ustawowych od dnia ich wymagalności określonej w umowie (pożyczki), skoro przepisy o możliwości dochodzenia rozszerzenia z tytułu zabezpieczenia majątkowego weszły w życie w lipcu 2015 roku i obowiązywały przez jeden rok”, podczas gdy zgodnie z treścią art. 27 ww. ustawy z dnia 27 września 2013 roku, to przepisy ustawy wymienionych w art. 1-26 niniejszej ustawy (czyli również art. 552a § 1 k.p.k.), w brzmieniu nadanym niniejszą ustawą stosuje się do spraw wszczętych przed dniem jej wejścia w życie, jeśli przepisy poniższe nie stanowią inaczej — co powoduje, że norma prawna zawarta w treści art. 552a § 1 k.p.k. (w brzmieniu obowiązującym do dnia 14 kwietnia 2016 r.) — umożliwia domaganie się odszkodowania wraz z odsetkami od dnia ich wymagalności przypadających na terminy wymagalności, w jakich poszczególne raty pożyczki miały być spłacone, albowiem przepis ten ma zastosowanie również do tych postępowań, które zostały wszczęte przed datą 1 lipca 2015 r. (jest to data wejścia w życie ustawy z dnia 27 września 2013 r. o zmianie ustawy Kodeks postępowania karnego oraz innych ustaw).

ewentualnie, na wypadek nieuznania przez Sąd Najwyższy słuszności żądania zapłaty odsetek ustawowych za opóźnienie od chwili powstania szkody, wyrokowi Sądu Apelacyjnego w (...) II Wydział Karny z dnia 19 czerwca 2018 r. (sygn. akt II Aka (...)) pełnomocnik zarzucił także obrazę przepisów prawa materialnego, tj.:

4. art. 417 § 1 k.c. w zw. art. 455 k.c. poprzez ich niezastosowanie wyrażające się uznaniem, iż odsetki ustawowe za opóźnienie mogą zostać zasądzone dopiero od uprawomocnienia się wyroku zasądzającego odszkodowanie, w sytuacji gdy odsetki ustawowe za opóźnienie winny być zasądzone już co najmniej od chwili zgłoszenia roszczenia o zapłatę odszkodowania, które nastąpiło już we wniosku o uchylenie zabezpieczenia majątkowego z dnia 19 stycznia 2009 r. (data wpływu 29.01.09 r.) co do rat spłaty pożyczki wymagalnych do tego dnia, bądź w zażaleniu z dnia 24 kwietnia 2009 r. na

postanowienie w przedmiocie odmowy uchylenia zabezpieczenia majątkowego (data wpływu 28 kwietnia 2009 r.) co do kolejnych wymagalnych rat pożyczki, aż do zażalenia z dnia 11 października 2010 r. na postanowienie Sądu Okręgowego w W. z dnia 13 września 2010 r. (data wpływu 14 października 2010 r.) w przedmiocie wyrażenia zgody na włączenie sumy stanowiącej przedmiot zabezpieczenia w skład masy upadłości A. Sp. z o.o. w upadłości w zakresie płatności ostatniej raty spłaty pożyczki”.

Pełnomocnik wnioskodawcy, na zasadzie art. 537 k.p.k. w zw. z art. 558 k.p.k. w zw. z art. art. 398 ¹⁶ k.p.c., wniósł o:

1. wydanie wyroku o charakterze kasatoryjnym poprzez uchylenie wyroku Sądu Apelacyjnego w (...) z dnia 19 czerwca 2018 r. i orzeczenie co do istoty sprawy poprzez oddalenie apelacji prokuratora od wyroku Sądu Okręgowego w L. z dnia 27 marca 2018 r., sygn. akt IV Ko (...),

ewentualnie, w razie uznania przez Sąd Najwyższy, iż odpowiednie stosowanie przepisów kodeksu postępowania cywilnego wynikające z treści art. 558 k.p.k. nie dotyczy możliwości zastosowania w postępowaniu kasacyjnym przed Sądem Najwyższym przepisu art. 398 ¹⁶ k.p.c. wniósł o:

2. uchylenie wyroku Sądu Apelacyjnego w (...) z dnia 19 czerwca 2018 r., sygn. akt II AKa (...), zmieniającego wyrok Sądu Okręgowego w L. z dnia 27 marca 2018 r. r., sygn. akt IV Ko (...), i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania Sądowi Apelacyjnemu w (...).

Prokurator Prokuratury Okręgowej w L. w pisemnej odpowiedzi na kasację oraz prokurator Prokuratury Krajowej obecny na rozprawie kasacyjnej wniesli o jej oddalenie jako oczywiście bezzasadnej.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Kasacja pełnomocnika wnioskodawcy W. J. jest zasadna.

Z uwagi na specyficzny charakter sprawy, nie tyle pod względem prawnym, co faktycznym, wydaje się konieczne przytoczenie przez Sąd Najwyższy okoliczności, w jakich zapadło zaskarżone kasacją orzeczenie Sądu Apelacyjnego w (...).

Należy więc wskazać, że Prokuratura Okręgowa w L. Ośrodek Zamiejscowy w B. prowadziła śledztwo w sprawie przeciwko W. J. podejrzanemu o popełnienie

przestępstwa z art. 228 § 5 k.k. w zw. z art. 12 k.k. W toku prowadzonego śledztwa, Sąd Rejonowy w B. postanowieniem z dnia 11 października 2007 r., sygn. akt II Kp (...), nie uwzględnił wniosku prokuratora o zastosowanie wobec podejrzanego tymczasowego aresztowania i zastosował wobec niego środek zapobiegawczy w postaci poręczenia majątkowego w kwocie 300.000 zł. Natomiast czterema postanowieniami prokuratora Prokuratury Okręgowej w L. Ośrodek Zamiejscowy w B. z dnia 16 października, 23 października i 25 października 2007 r, sygn. akt O.Z. Ds. (...), zastosowano zabezpieczenie majątkowe na mieniu podejrzanego. Z punktu widzenia tej sprawy istotne jest postanowienie z dnia 23 października 2007 r. zabezpieczające grożącą podejrzanemu grzywnę oraz przepadek korzyści osiągniętej z przestępstwa przez *zajęcie wierzytelności w postaci pieniędzy W. J. w kwocie 145.000 zł u dłużnika A. spółka z o.o. w K. poprzez zdeponowanie powyższej kwoty na koncie dłużnika, z jednoczesnym zakazem przelania tej wierzytelności z konta spółki A. prowadzonego przez Bank Współpracy Europejskiej na konto wierzyciela W. J., bądź innej wskazanej przez niego osoby lub firmy, bez uprzedniej zgody prokuratora lub Sądu.*

Z dołączonej do akt sprawy umowy pożyczki zawartej w dniu 12 lipca 2007 r. wynika, że W. J. pożyczył spółce A. kwotę 145.000 zł, oprocentowaną 9% w stosunku rocznym na okres od 16 lipca 2007 r. do 30 czerwca 2009 r. Zwrot pożyczki miał następować w ratach miesięcznych nie mniejszych niż 15.000 zł plus odsetki począwszy od 20 września 2008 r.

Postanowieniem z dnia 26 października 2007 r., sygn. akt II Kp (...) Sąd Rejonowy w B. , na wniosek prokuratora, na podstawie art. 781 § 2 k.p.c. w zw. z art. 777 § 1 pkt 3 k.p.c., nadał klauzulę wykonalności temu postanowieniu prokuratora z dnia 23 października 2007 r. o zabezpieczeniu majątkowym.

Postanowienie prokuratora z dnia 23 października 2007 r. o zabezpieczeniu majątkowym zaskarżył obrońca podejrzanego zarzucając błąd w ustaleniach faktycznych oraz obrazę prawa procesowego, tj. art. 94 § 1 pkt. 5 k.p.k. Z uzasadnienia zażalenia wynika, że obrońca kwestionował przede wszystkim podstawy stawiania W. J. zarzutów podkreślając, że nie sprawował on funkcji publicznych.

Pismami z dnia 16 listopada i 22 listopada 2007 r. Prezes spółki A., w związku z postanowieniem o zabezpieczeniu, poinformował Prokuraturę Okręgową w L., że kwota zajętej wierzytelności w wysokości 145.000 zł wynikała z umowy pożyczki udzielonej przez W. J. na bieżącą działalność gospodarczą firmy i na dzień wydania postanowienia o zabezpieczeniu mienia była całkowicie wykorzystana. Zwrócono również uwagę, że środki pieniężne z tytułu zaciągniętej pożyczki stanowią własność spółki jako osoby prawnej i nie mogą w żaden sposób być utożsamiane z indywidualną własnością wspólnika, którym jest W. J.. Zgodnie z umową zwrot pożyczki ma natomiast następować w ratach od 20 września 2008 r., a więc żądanie zajęcia wierzytelności przysługujących W. J. od spółki nie jest zgodne z prawem bowiem nie dotyczy wierzytelności wymagalnych. Podkreślono również, że w chwili obecnej spółka nie posiada środków finansowych, aby zdeponować kwotę 145.000 zł., a zajęcie konta bankowego spółki pozbawia ją całkowicie możliwości regulowania swoich zobowiązań. W związku z tym zwrócono się o zmianę sposobu zabezpieczenia w taki sposób, że zajęciu podlegać będzie wierzytelność w postaci pieniędzy w kwocie 145.000 zł, ale dopiero z momentem nastania terminu jej wymagalności tzn. począwszy od 20 września 2008 r. i poprzez wpłacanie każdej kolejnej raty na wydzielone konto bankowe.

Prezes spółki A. pismem z dnia 30 listopada 2007 r., opisującym w ten sam sposób sytuację faktyczną i prawną udzielonej spółce pożyczki, zwrócił się również do Sądu Rejonowego w B. wnosząc o zmianę sposobu zabezpieczenia.

Pomimo uzyskania tego rodzaju informacji, Sąd Rejonowy w B. postanowieniem z dnia 18 grudnia 2007 r., sygn. akt II Kp (...) utrzymał w mocy zaskarżone postanowienie prokuratora o zabezpieczeniu majątkowym, odnosząc się wyłącznie do argumentów podniesionych przez obrońcę w zażaleniu.

Po skierowaniu do Sądu aktu oskarżenia przeciwko W. J., Sąd Okręgowy w W. postanowieniem z dnia 6 kwietnia 2009 r., sygn. akt XVIII K (...), nie uwzględnił wniosku obrońcy oskarżonego z 19 stycznia 2009 r. o uchylenie zabezpieczeń majątkowych, w tym dokonanego poprzez zajęcie wierzytelności w postaci pieniędzy w kwocie 145.000 zł., podkreślając, że dokonane zabezpieczenie nie narusza przepisów art. 292 § 1 k.p.k. w zw. z art. 896 k.p.c. Sąd Apelacyjny w (...), po rozpoznaniu zażalenia wniesionego przez obrońcę oskarżonego,

postanowieniem z dnia 4 czerwca 2009 r., sygn. akt II AKz (...), utrzymał w mocy zaskarżone postanowienie wskazując, że zarzuty zażalenia odnoszące się do zabezpieczonej wierzytelności de facto dotyczą prawomocnego postanowienia prokuratora z dnia 23 października 2007 r., a tym samym nie dotyczą zaskarżonego postanowienia.

W toku prowadzonego postępowania karnego przeciwko oskarżonemu, postanowieniem Sądu Rejonowego w K. z dnia 10 maja 2010 r., sygn. akt X GU (...), ogłoszona została upadłość obejmująca likwidację majątku dłużnika AA. sp. z o.o. z siedzibą w K. oraz został wyznaczony syndyk masy upadłości. Na jego wniosek, Sąd Okręgowy w W. postanowieniem z dnia 13 września 2010 r., zmienił postanowienie prokuratora z 23 października 2007 r. o zabezpieczeniu majątkowym w ten sposób, że zezwolił syndykowi masy upadłości na podjęcie sumy zabezpieczenia wierzytelności W. J., tj. pieniędzy w kwocie 145.000 zł, i włączenie jej do masy upadłości spółki A.. Sąd przyznał rację syndykowi, iż wobec ogłoszenia upadłości obejmującej likwidację majątku dłużnika A., wierzytelność przysługująca oskarżonemu wobec upadłej spółki w kwocie 145.000 zł, z uwagi na to, że nie podlega wyłączeniu z masy upadłości, stała się w całości wymagalna w dniu ogłoszenia upadłości i w związku z tym powinna zostać umieszczona na liście wierzytelności w kategorii czwartej, jeśli chodzi o zaspokojenie wierzycieli, a oskarżony jest takim samym wierzycielem upadłej jak wielu innych wierzycieli. Sąd Apelacyjny w (...), po rozpoznaniu zażalenia obrońcy oskarżonego, postanowieniem z dnia 15 listopada 2010 r., sygn. akt II AKz (...), utrzymał w mocy zaskarżone postanowienie. Sąd ten nie podzielił wprowadzie ustaleń Sądu I instancji co do tego, że w sprawie ma zastosowanie art. 91 ust. 1 ustawy Prawo upadłościowe i naprawcze, gdyż wierzytelność przysługująca oskarżonemu stała się w całości wymagalna prawie rok przed ogłoszeniem upadłości, a nie jak to przyjął Sąd w dniu ogłoszenia upadłości, jednakże zdaniem Sądu Apelacyjnego okoliczność ta nie miała wpływu na rozstrzygnięcie. Istotne w sprawie było bowiem to, że zgodnie z art. 720 § 1 k.c. przedmiot pożyczki w momencie jego wydania stał się własnością pożyczkobiorcy, tj. A. i faktycznie na podstawie art. 62 ustawy Prawo upadłościowe w dniu ogłoszenia upadłości wszedł on w skład masy upadłości, gdyż nie podlegał wyłączeniu na podstawie art. 70 tej ustawy,

dyspozycja tego artykułu dotyczy wyłącznie składników mienia nie należącego do majątku upadłego.

W dniu 21 listopada 2012 r. Sąd Rejonowy w K. , sygn. akt X Gup (...), wydał postanowienie o ukończeniu postępowania upadłościowego obejmującego likwidację majątku spółki A..

Sąd Okręgowy w W. wyrokiem z dnia 13 września 2013 r., sygn. akt XVIII K (...), uniewinnił W. J. od zarzutu popełnienia czynu z art. 296 § 3 k.k. w zw. z art. 228 § 5 k.k. i art. 12 k.k. Po rozpoznaniu apelacji wniesionej na niekorzyść oskarżonego, Sąd Apelacyjny w (...) wyrokiem z dnia 9 maja 2014 r., sygn. akt II AKa (...), utrzymał w mocy zaskarżony wyrok.

Na wniosek obrońcy oskarżonego, Sąd Okręgowy w W. postanowieniem z dnia 28 sierpnia 2014 r., sygn. akt XVIII K (...), zwolnił spod zabezpieczenia wszelkie środki stanowiące, zgodnie z postanowieniami prokuratora z 16, 23 i 25 października 2007 r., zabezpieczenie majątkowe, w tym wierzytelność w postaci pieniędzy w kwocie 145.000 zł u dłużnika firmy A..

W. J. w związku ze stosowaniem wobec niego zabezpieczenia majątkowego w postaci zajęcia wierzytelności przysługującej mu u dłużnika spółki A. w kwocie 145.000 zł, a następnie ogłoszeniem upadłości wskazanej spółki i włączeniem sumy zabezpieczenia do masy upadłości, przy jednoczesnym braku wystarczającego na zaspokojenie wierzycieli majątku spółki, nie odzyskał żadnej kwoty z tytułu przypadającej mu wierzytelności będącej przedmiotem zabezpieczenia majątkowego, mimo zwolnienia tej wierzytelności spod zabezpieczenia.

Powyżej przytoczone okoliczności sprawy wskazują jednoznacznie, że zastosowane w sprawie zabezpieczenie majątkowe w kwocie 145.000 zł dokonane zostało wbrew wówczas obowiązującym przepisom. Zgodnie bowiem z treścią art. 291 § 1 k.p.k. zabezpieczenie majątkowe mogło zostać dokonane jedynie na mieniu oskarżonego. Co do natomiast sposobu zabezpieczenia art. 292 § 1 k.p.k. odsyła do przepisów kodeksu postępowania cywilnego, który w art. 747 § 1 pkt 1 k.p.c. wskazuje, że zabezpieczenie roszczeń pieniężnych następuje m.in. poprzez zajęcie wierzytelności lub innego prawa majątkowego. Oczywistym jest więc, że zabezpieczenie majątkowe mogło zostać dokonane na wierzytelności

przysługującej W. J. wobec spółki A. , jednakże nie poprzez zajęcie konta spółki, gdyż do tego w istocie sprowadził się zakaz przelewania zdeponowanej na koncie spółki kwoty 145.000 zł na konto wierzyciela, czyli W. J. lub innej osoby czy firmy wskazanej przez niego bez zgody prokuratora lub Sądu i to w sytuacji, gdy wierzytelność ta nie była jeszcze wymagalna. Zabezpieczenie wierzytelności należnej W. J., zgodnie z art. 896 § 1 pkt 1 i 2 k.p.k., powinno bowiem nastąpić poprzez złożenie kwoty 145.000 zł komornikowi lub do depozytu sądowego w sposób odpowiadający treści umowy stanowiącej źródło owej wierzytelności, a więc kwota ta winna być wpłacana komornikowi lub też do depozytu sądowego przez spółkę A. w ratach, w dacie wymagalności każdej z rat pożyczki w kwotach wynikających z treści umowy poczynając od 20 września 2008 r. do 20 czerwca 2009 r. wraz z 9 % odsetek w stosunku rocznym. W niniejszej sprawie w rzeczywistości, wobec błędnej decyzji prokuratora oraz akceptujących takie rozwiązanie orzekających w sprawie sądów, zostało zabezpieczone mienie spółki A., która jako spółka kapitałowa nabywała we własnym imieniu prawa i zaciągała zobowiązania. Cały więc majątek, jak również środki pieniężne z tytułu zaciągniętej przez spółkę pożyczki od wnioskodawcy w kwocie 145.000 zł, stanowiły z chwilą jej wydania, wyłączną własność spółki A. jako osoby prawnej, a co zgodne jest z art. 720 § 1 k.c. Te zależności zostały dostrzeżone dopiero przez Sąd Apelacyjny w W., który postanowieniem z dnia 15 listopada 2010 r., sygn. akt II AKz (...), utrzymał wprawdzie w mocy postanowienie Sądu Okręgowego zezwalające na włączenie kwoty 145.000 zł stanowiących zabezpieczenie majątkowe do masy upadłości spółki A., jednakże słusznie zauważył, że z uwagi na to, iż przedmiot pożyczki był własnością pożyczkobiorcy, czyli spółki A., to na podstawie art. 62 ustawy Prawo upadłościowe w dniu ogłoszenia upadłości wszedł on w skład masy upadłości, gdyż nie podlegał wyłączeniu na podstawie art. 70 tej ustawy, który dotyczy wyłącznie składników mienia nie należącego do majątku upadłego. Podkreślić również należy, że te nieprawidłowe decyzje podejmowane na początku postępowania przygotowawczego doprowadziły do sytuacji, iż w przypadku uznania winy i skazania oskarżonego za popełnienie zarzucanego mu czynu, mogłyby spowodować pokrzywdzenie Skarbu Państwa wobec braku możliwości ściągnięcia orzeczonej grzywny czy też przepadku korzyści osiągniętych z przestępstwa, które

miało zabezpieczać orzeczone zabezpieczenie majątkowe w kwocie 145.000 zł. Nie można bowiem pomijać tego, że postępowanie upadłościowe obejmujące likwidację majątku spółki A., którego elementem stała się również kwota 145.000 zł, zostało ukończone zanim zapadł wyrok w sprawie karnej. Mając to na uwadze należy stwierdzić, że w istocie w sprawie wobec oskarżonego jedynie formalnie było stosowane zabezpieczenie majątkowe. Dlatego należy mieć poważne wątpliwości, czy dochodzenie przez wnioskodawcę kwoty 145.000 zł, wraz z odsetkami, stanowiącej równowartość jego wierzytelności w stosunku do spółki A. z tytułu udzielonej pożyczki, która to wierzytelność została uznana za zabezpieczenie majątkowe, winno odbywać się w trybie przepisów postępowania karnego, czy też postępowania cywilnego. Wydaje się, że w sytuacji, gdyby nie obowiązywał przez krótki czas art. 552a § k.p.k., to i tak wnioskodawcy, z uwagi na nieprawidłowości przy podejmowaniu wyżej wskazanych decyzji, przysługiwałoby roszczenie do Skarbu Państwa o zwrot kwoty stanowiącej zabezpieczenie majątkowe, co przekonuje o niewłaściwym trybie postępowania w tej sprawie. Okoliczność ta nie ma jednak w obecnej sytuacji jakiegokolwiek znaczenia i zwalnia Sąd Najwyższy od jakichkolwiek rozważań prawnych w tym zakresie.

Podkreślić bowiem należy, że zarówno Sąd Okręgowy w L., jak i Sąd Apelacyjny w (...) prawomocnie uznały, że podstawą dochodzonego przez W. J. odszkodowania wynikłego z wykonywania wobec niego środka przymusu w postaci zabezpieczenia majątkowego, są przepisy rozdziału 58 Kodeksu postępowania karnego, w tym art. 552a § k.p.k. Przepis ten został dodany do tego Kodeksu ustawą z dnia 27 września 2013 r. o zmianie ustawy – Kodeks postępowania karnego oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. z 2013 r., poz. 1247, dalej ustawa nowelizująca) z mocą obowiązującą od dnia 1 lipca 2015 r. i dotyczy roszczeń o odszkodowanie oraz zadośćuczynienie związanych ze stosowaniem środków przymusu innych niż tymczasowe aresztowanie i zatrzymanie. Przypomnieć należy, że Kodeks postępowania karnego w brzmieniu obowiązującym do 1 lipca 2015 r. nie przewidywał w takich sytuacjach możliwości dochodzenia odszkodowania ani zadośćuczynienia. Ustawą z dnia 11 marca 2016 r. o zmianie ustawy – Kodeks postępowania karnego oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. z 2016 r., poz. 437) art. **552a** § k.p.k. został skreślony z tą konsekwencją, że ustawodawca usunął z

rozdziału 58 Kodeksu postępowania karnego podstawę prawną dochodzenia roszczeń odszkodowawczych związanych ze stosowaniem zabezpieczenia majątkowego. Zmiana ta weszła w życie 15 kwietnia 2016 r. Przepis ten nie obowiązywał więc w czasie, w którym stosowane było wobec W. J. zabezpieczenie majątkowe ani też w chwili orzekania przez Sądy w tej sprawie w przedmiocie odszkodowania. Przyjmując, że wniosek o zasądzenie odszkodowania na podstawie art. 552a § k.p.k. został jednak wniesiony z zachowaniem obowiązujących przepisów, Sąd Apelacyjny zwrócił uwagę w uzasadnieniu zaskarżonego wyroku na regułę międzyczasową zawartą w art. 40 ust. 1 ustawy nowelizującej z 2013 r., zgodnie z którą trzyletni termin dochodzenia roszczeń wskazanych w tym przepisie rozpoczyna bieg od dnia wejścia w życie ustawy nowelizującej, z tym, że roszczenie jednak nie przysługuje, jeżeli orzeczenie dające podstawę do odszkodowania i zadośćuczynienia w rozumieniu rozdziału 57 Kodeksu postępowania karnego, w brzmieniu nadanym ustawą nowelizującą, zostało wydane wcześniej niż 3 lata przed dniem wejścia w życie tej ustawy.

Z uwagi na prawomocne przesądzenie prawa wnioskodawcy do odszkodowania za poniesioną szkodę wynikłą z wykonywania wobec niego środka przymusu poprzez zasądzenie na jego rzecz kwoty 145.000 zł stanowiącej równowartość zajętej wierzytelności i 9 % zysku od udzielonej pożyczki oraz braku wniosku o zasądzenie dodatkowej kwoty z tytułu utraconych korzyści, w sprawie sporną kwestią pozostają jedynie odsetki ustawowe, a w zasadzie termin od którego winny być one zasądzone.

W niniejszej sprawie wnioskodawca konsekwentnie domagał się zasądzenia na jego rzecz należnej mu kwoty z tytułu udzielonej pożyczki z oprocentowaniem ustalonym w umowie, tj. 9 % w skali rocznej oraz z należnymi odsetkami ustawowymi za opóźnienie począwszy od dnia następnego po dniu wymagalności poszczególnych rat. Wskazuje to więc, że wnioskodawca oraz jego pełnomocnik wiążą dochodzone roszczenie główne w kwocie 145.000 zł z art. 481 k.c., w którym to przepisie potwierdzono zasadę, że odszkodowanie za opóźnienie z zapłatą długu pieniężnego polega zawsze na odsetkach. Równocześnie przepis ten potwierdza pewną prawidłowość, że jakiegokolwiek opóźnienie w terminowej realizacji świadczenia pieniężnego, z uwagi na zmianę siły nabywczej pieniądza, przynosi

zawsze uprawnionemu szkodę w postaci wielkości oprocentowania, które wierzyciel by uzyskał, gdyby należne świadczenie pieniężne otrzymał w terminie i podjął w odniesieniu do otrzymanej sumy pieniędzy decyzję o ich ulokowaniu w banku. Przyjmuje się bowiem, że opóźnienie w wykonaniu świadczenia pieniężnego zawsze rodzi szkodę, bez względu na to, jakie zamiary w odniesieniu do oczekiwanego świadczenia miał wierzyciel zwracając jednocześnie uwagę na to, że uprawnienie wierzyciela wynikające z tego przepisu powstaje tylko wtedy, gdy dłużnik nie wykona zobowiązania pieniężnego w terminie (por. Z. Gawlik: Komentarz do art. 481 k.c., LEX oraz powołane tam orzecznictwo).

Sąd Apelacyjny w (...) zmieniając zaskarżony apelacją prokuratora wyrok i wskazując, że odsetki należą się wnioskodawcy od dnia uprawomocnienia się wyroku, odrzucił tym samym możliwość dochodzenia roszczenia odszkodowawczego w tej sprawie na podstawie art. 481 k.c. Podkreślił równocześnie, że przez czas trwania zastosowanego w postępowaniu karnym zabezpieczenia majątkowego pomiędzy W. J. a Skarbem Państwa nie powstał zobowiązujący stosunek cywilnoprawny, w którym wnioskodawca byłby wierzycielem, a Skarb Państwa dłużnikiem. Uzasadniając takie swoje stanowisko, Sąd odwołał się do jednolitego stanowiska Sądu Najwyższego wskazującego, że dopiero orzeczenie sądowe określające kwotę zadośćuczynienia lub odszkodowania daje poszkodowanemu jako wierzycielowi prawo żądania ich zapłaty od dnia uprawomocnienia się tego orzeczenia. Należy podkreślić, że Sąd Najwyższy w tym składzie w pełni akceptuje dotychczasowe orzecznictwo wydane w stanie prawnym obowiązującym przed wejściem w życie ustawy nowelizującej z 2013 r., jednakże co należy podkreślić dotyczyło ono całkowicie odmiennej sytuacji niż w rozpoznawanej sprawie. Przed dniem 1 lipca 2015 r., podobnie jak i obecnie, jednoznacznie wskazywano, że na gruncie procedury cywilnej, reguła z art. 481 k.c. nie ma zastosowania w orzekaniu o odsetkach od odszkodowania, jednakże od odszkodowania za niesłuszne tymczasowe aresztowanie. W sposób zasadny przyjęto, że Skarb Państwa, jako dłużnik, nie jest w zwłoce od chwili złożenia wniosku, bo nie wie, jaką kwotę ma zapłacić i dopiero orzeczenie sądu tę kwotę oznacza. Odsetki są więc należne tylko za okres opóźnienia świadczenia wymagalnego rozpoczynający się z chwilą prawomocności orzeczenia sądowego,

stanowiącego podstawę do zapłaty (por. m.in. postanowienia Sądu Najwyższego: z dnia 29 kwietnia 1991 r., V KRN 475/90, LEX nr 20465 i z dnia 1 marca 2012 r., IV KK 278/11, LEX nr 1212358; wyroki Sądu Apelacyjnego w Krakowie: z dnia 4 października 2007 r., II AKa 148/07, KZS z 2007 r., z. 10, poz. 60, z dnia 6 kwietnia 2016 r., II AKa 22/16, LEX nr 2034110). Podkreślić natomiast należy, że wskazywanie przez Sąd Apelacyjny w (...) na to orzecznictwo, bez podania jakiegokolwiek uzasadnienia co do możliwości jego zastosowania w sprawie, w której stosowane było zabezpieczenie majątkowe, a nie tymczasowe aresztowanie, nie może zostać zaakceptowane. Oczywistym jest bowiem, że wysokość odszkodowania za niesłuszne tymczasowe aresztowanie faktycznie wiadoma jest dopiero z chwilą wydania w sprawie prawomocnego orzeczenia, gdyż zależna jest od bardzo wielu okoliczności ocenianych w każdej sprawie indywidualnie. W tej natomiast sprawie, wysokości szkody nie można oceniać w oderwaniu od postanowienia o zabezpieczeniu majątkowym, które określało sposób zabezpieczenia oraz jego wysokość, a więc należy uznać, że szkoda, jaka powstała w sprawie miała konkretny i pieniężny charakter i jej rozmiar znany był już w chwili jej wyrządzenia. W sprawie najistotniejsze jest więc ustalenie charakteru prawnego odpowiedzialności Skarbu Państwa oraz powstałej szkody, chwili jej wyrządzenia, a więc od którego momentu to roszczenie majątkowe w kwocie 145.000 zł stało się wymagalne i należą się wnioskodawcy ustawowe odsetki. W tym miejscu należy jedynie zauważyć niekonsekwencję Sądu Apelacyjnego, który z jednej strony odrzuca stanowisko Sądu I instancji przyjmującego konieczność zasądzenia ustawowych odsetek od dnia następnego po dniu wymagalności poszczególnych rat pożyczki, równocześnie uznaje za prawidłowe przyznanie wnioskodawcy łącznej kwoty 165.157, 48 zł, na którą składa się kwota pożyczki 145.000 zł oraz kwota 20.157,48 zł stanowiąca 9 % odsetek w skali roku od każdej z kwot ustalonych rat należnych wnioskodawcy od spółki A. z tytułu udzielonej pożyczki, a więc, jak to określił Sąd Okręgowy, zysk jaki osiągnąłby od spółki wnioskodawca z tytułu udzielenia pożyczki. Uzasadnienie zaskarżonego wyroku nie zawiera wyjaśnienia tej kwestii, a zauważyć należy, że prokurator w apelacji skarżył całość rozstrzygnięcia. Oczywiście obecnie wobec prawomocnego rozstrzygnięcia tego zagadnienia, nie ma to znaczenia w sprawie.

Z uwagi więc na błędne założenie Sądu Apelacyjnego, co do prawnego charakteru szkody wyrządzonej wnioskodawcy, zaszła konieczność uchylenia zaskarżonego wyroku i przekazania sprawy do ponownego rozpoznania. Ponownie rozpoznając sprawę, w zakresie należnych wnioskodawcy odsetek, Sąd Apelacyjny winien rozważyć, czy w sytuacji gdy wysokość roszczenia głównego była znana zanim zapadł wyrok zasądzający odszkodowanie, odsetki od tej kwoty należne są tak jak to ustalił Sąd I instancji od dnia wymagalności kolejnych rat pożyczki, czy też od chwili prawomocnego wyroku uniewinniającego wnioskodawcę wobec treści art. 294 k.p.k., wskazującego moment upadku zabezpieczenia lub od daty wydania postanowienia o zwolnieniu spod zabezpieczenia majątkowego wierzytelności w postaci pieniędzy w kwocie 145.000 zł, czy też od daty złożenia wniosku o odszkodowanie.

Mając powyższe na uwadze, Sąd Najwyższy orzekł jak w sentencji wyroku.